

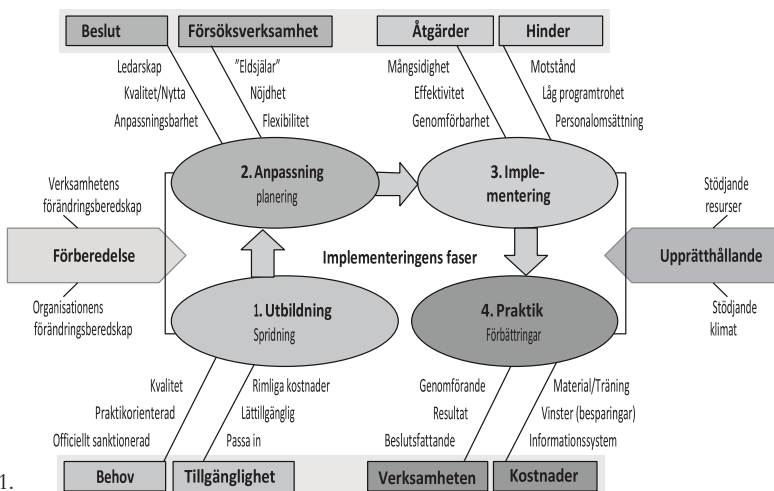
Att implementera kunskapsbaserad vård och stöd vid missbruk

Detta temanummer handlar om resultat och erfarenheter från ESTR, ett nationellt forskningsprojekt med implementeringsfokus. En viktig bakgrund till forskningen är den problematiskt stora variationen i utbildning och i användandet av systematisk bedömning och uppföljning av socialtjänstens klienter med riskfylld eller svår substansanvändning. Dessa variationer finns i nationellt perspektiv, mellan olika delar av landet, men också mellan kommuner och kommundelar.

Temanumret består av fyra artiklar:

1. Bakgrundsinformation om forskningsprogrammet ESTR och universitetskursen EPI som utgör en stor del av forskningsprogrammet (Sandlund et al).
2. Vad beskrevs som de största barriärerna mot att använda systematisk bedömning och uppföljning? (Blom-Nilsson et al).
3. Fick EPI kursdeltagarna ökade kunskaper om teorier och metoder för arbete med klienter som har riskfylld eller svår substans användning? Fick kursdeltagarna ökad kunskap om systematisk bedömning och uppföljning? (Scarpa et al).
4. Hur såg kursdeltagarna på att använda Riskindikation, ett nytt tekniskt stöd för bedömning och uppföljning som testades inom kursen EPI? (Lundgren och Nyström).

Vårt forskningprogram bygger på följande implementationsmodell, se Figur 1. Denna model var ursprungligen skapad av Lehman, Greener och Simpson (2002) (Översättning av Mikael Sandlund, 2023.)

Figur 1.

ESTR började med fasen *förberedelse*. Inom detta område testade vi olika enkäter, kunskapsmoduler och gjorde en pilotkurs för att testa användbarhet och tydlighet. Vi gjorde först en förstudie, där vi för varje kunskapsmodul testade om kursdeltagarna tyckte modulerna var viktiga, om kunskapen var användbar i deras arbete, om informationen från varje modul var tydlig (Jemberie et al, forthcoming). Efter att vi hade samlat in all denna information, gjordes vissa revideringar av kursen EPI. Dessa revideringar var måttliga, men handlade främst om språkförändringar och förkortningar av ett par moduler.

Sedan kände vi oss mogna för att köra kursen.

Steg 1. Utbildning. Genom att testa deltagarnas kunskaper för varje kunskapsmodul (Scarpa et al. 2023) bedömdes kursdeltagarnas kunskapsnivå på gruppnivå.

Steg 2. Implementering. Under fyra månaders tid skulle kursdeltagarna arbeta i enlighet med de modeller EPI-kursen förmedlat när det gäller systematisk bedömning och uppföljning samt återkopplingssamtal. För att bättre förstå implementeringsfasen och för att stötta kursdeltagarna hade forskningsgruppen två on-line återkopplings- och feedbacksamtal med kursdeltagarna.

Steg 3. Kontinuerlig utvärdering. Utvärderingen av kursen innehöll många olika metoder och format. Förutom vad vi presenterar i detta temanummer, gjordes även kvalitativa och kvantitativa utvärderingar om grad av uppskattning och nöjdhet med utbildning. Vi samlade in bakgrundskunskaper om teorier gällande orsaker och konsekvenser av alkohol- och narkotikaanvändning, kunskap om evidensbaserad praktik. Vi testade sedan kursdeltagarnas kunskap efter varje modul. Vi gjorde jämförelser mellan olika kursgrupper för att förstå om kursen upplevdes på ett liknande sätt. Vi hade tillgång till kursdeltagarnas examensarbete som de hade gett oss tillåtelse att använda som forskningsmaterial. Vi hade fokusgrupper som diskuterade implementering av systematisk bedömning och uppföljning i respektive kommuner.

Steg 4. Feedback och kunskapspridning. Vad som är mycket viktigt inom tillämpad implementationsforskning, är ett kontinuerligt samspel mellan forskare och de som aktivt implementerar en metod. Förutom de resultat som presenteras här har forskargruppen skrivit en lärobok om ett biopsykosocialt arbetssätt i systematisk bedömning och uppföljning (Lundgren red, 2023). Vi anordnade även en konferens under hösten 2023 för kursdeltagare, enhetschefer och intressenter.

Diskussion av de resultat som presenteras i detta nummer?

Vad lärde vi oss från denna implementationsforskning som nu är inne på sitt fjärde år?

1. Den största barriären mot användandet av evidensbaserade metoder (ASI och olika webstöd) som framkom, var brist på utbildning. Andra barriärer finns inom ledarskap och motivation till förändring.
2. Kunskapsnivån varierade stort bland kursdeltagarna och inom olika kunskapsområden.
3. Nya metoder kan implementeras snabbt om de ses som användbara, stöttar handläggarna i deras arbete utan att begränsa rollen för deras professionella kunnande, är lätt tillgängliga och användarvänliga. Det nya tekniska stödet Riskindikation (Lundgren och Nyström) fick en stor majoritet positiva utvärderingar av kursdeltagarna.

Slutligen, detta temanummer är ett exempel på implementationsforskning under olika stadier av implementering av en evidensbaserad praktik, den påvisar också vikten av att använda olika forskningsmetoder. I slutfasen på detta forskningsprogram hoppas vi kunna belysa den de facto grundläggande frågan: finns det en association mellan socialarbetarens medverkan i EPI och hans klients hälsa och mående?

Mikael Sandlund och Lena Lundgren

Referenser

- Blom Nilsson, M. Grahn, R. Och Wijk E-. (I denna special utgåva artikel 2.) Socionomers förutsättningar för ett systematiskt arbetsätt? Organisatoriska hinder i arbetet med ASI Uppföljning.
- Lehman, W.E., Greener, J.M. & Simpson, D.D. (2002). Assessing organizational readiness for change. *Journal of Substance Abuse Treatment*, 22(4), 197–209.
- Lundgren L (red). (2023) Effektiv insatsplanering vid svår substansanvändning. Studentlitteratur, Lund.
- Lundgren, L. & Nyström S. (I denna special utgåva artikel 4.) Riskindikation- ett nytt stöd i planeringen av insatser för individer med riskfylld eller svår substansanvändning.
- Sandlund, M., Blom-Nilsson, M. och Grönlund, A-S (i denna utgåva artikel 1) Att förbättra värden vid missbruk – hur gör man?
- Scarpa, S., Grahn, R., Sandlund, M., Nyström, S., och Lundgren, L (i denna utgåva artikel 3) Hur fungerade kursen Effektiv Planering av Insatser/EPI – Baslinje- och uppföljningsresultat.